

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Ландшафти і природні небезпеки Східної Європи»

Компонента освітньої програми – вибіркова_(4)

Освітньо-професійна програма	Геосистеми та георизики
Спеціальність	103 «Науки про Землю»
Галузь знань	10. Природнича географія
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Холявчук Дарія Іванівна, к.геогр. н. https://terra.chnu.edu.ua/dariya-ivanivna-holyavchuk/
Контактний тел.	+380502648008
E-mail:	d.kholyavchuk@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	
Консультації	Очні консультації - вівторок 14.40 - 15.40 (за попередньою домовленістю); Онлайн консультації - четвер 14.40 - 15.30

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Ландшафти і природні небезпеки Східної Європи» є формування у студентів системних знань про різноманіття ландшафтів Східної Європи, особливості природних небезпек регіону і методи їх дослідження. Курс передбачає розвиток навичок аналізу геоекологічних проблем, оцінки природних ризиків і розробки заходів щодо їх мінімізації в контексті змін клімату та антропогенного впливу.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. ЛАНДШАФТИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ	
Тема 1	Географічне положення та районування ландшафтів Європи
Тема 2	Геолого-геоморфологічні та кліматичні особливості регіону
Тема 3	Ландшафтне різноманіття рівнинних та гірських ландшафтів Східної Європи
МОДУЛЬ 2. ПРИРОДНІ НЕБЕЗПЕКИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ	
Тема 1	Історія та особливості природних небезпек у Східній Європі
Тема 2	Геологічні та геоморфологічні небезпеки
Тема 3	Гідрометеорологічні небезпеки
МОДУЛЬ 3. ОЦІНКА РИЗИКІВ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНИМИ НЕБЕЗПЕКАМИ	
Тема 1	Аналіз ризиків природних небезпек
Тема 2	Оцінки природних ризиків у Східній Європі
Тема 3	Заходи зменшення ризиків природних небезпек

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Під час викладання курсу залучено комплекс методів та освітніх технологій:

- лекції з мультимедійним супроводом і ArcGIS Story Maps;

- практичні заняття з використанням картографічних та статистичних матеріалів;
- віртуальні подорожі у Thinglink;
- робота з ГІС та програмним забезпеченням для аналізу геоданих;
- кейс-стаді реальних природних катастроф;
- проектна робота з розробки карт ризиків
- дистанційне навчання з використанням онлайн-ресурсів

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль передбачає виконання практичних завдань, тестування, активність на заняттях;

Модульний контроль проводиться у формі тестування (онлайн/офлайн) з питаннями змішаного типу з теоретичних та практичних питань курсу;

Підсумковий контроль – екзамен, що включає теоретичний блок (питання) та практичний блок.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою, де враховуються результати поточного, модульного та підсумкового контролю.

За виконання практичних завдань здобувач може отримати максимум 30 балів, з них 5 балів відведено на перевірку самостійної роботи, за модульні – 30 балів, з них 5 балів відведено на перевірку самостійної роботи. Відповідно за виконання самостійної роботи здобувач може отримати максимум 10 балів.

Підсумковий контроль (екзамен) – 40 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, за умови, що кожна тема повинна бути здана хоча би на мінімальну оцінку.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

- ✓ Дотримання академічної доброчесності в Чернівецькому національному університеті імені Ю. Федьковича регламентується такими нормативними документами:
- ✓ 1. Правила академічної доброчесності (від 28 листопада 2016, протокол № 12)
- ✓ 2. Етичний кодекс (від 29 травня 2023, протокол № 5)
- ✓ 3. Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (від 02 вересня 2024, протокол № 12)

Політика щодо термінів виконання робіт та перескладання	Роботи, які здані пізніше встановлених поточних термінів виконання робіт без
--	--

	поважних причин, не оцінюються. Перескладання рубіжних контролів (модулів) відбувається за дозволом лектора за наявності документів, що підтверджують поважні причини
Політика академічного плагіату, фальсифікації і фабрикації	Списування під час контрольних і самостійних робіт, іспиту заборонені (і т.ч. із використанням мобільних девайсів). У випадку виявлення таких порушень роботи не оцінюватимуться
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, академічна мобільність) навчання може відвідуватись індивідуально у формі онлайн

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Гродзинський, М. Д. (2014). *Основи ландшафтної екології: Підручник*. Знання.
2. Круглов, І. (2020). *Трансдисциплінарна геоекологія: монографія*. ЛНУ імені Івана Франка.
3. Палієнко, В. , П., & Барщевський, М. , Є. (2013). Геоморфологічні класифікації як основа для морфоструктурних досліджень і картографування. In В. П. Палієнко (Ed.), *Морфоструктурно-неотектонічний аналіз території України: концептуальні засади, методи і реалізація* (pp. 15–21). Наукова думка.
4. Самойленко, В. М., & Діброва, І. О. (2019). *Природничо-географічне моделювання: підручник*. Ніка-Центр.
5. Серга, Е. М. (2021). *Вплив процесів у системі атмосфера-підстильна поверхня Північної Атлантики на регіональні клімати Східної Європи: монографія*. ТОВ «505».
6. Сорокіна Л., Ю. (2019). *Єдина класифікація природних і антропогенно змінених ландшафтних комплексів*. Вид-во “Сталь.”
7. Alexander, D., Birkmann, J., Kienberger, S. (2014). *Assessment of Vulnerability to Natural Hazards: A European Perspective*. . Elsevier.
8. Bailey, R. G. (2014). Ecoregions: The ecosystem geography of the oceans and continents. In *Ecoregions: The Ecosystem Geography of the Oceans and Continents*. <https://doi.org/10.1007/978-1-4939-0524-9>.
9. Filho, W. L., Trbic, G., Filipovic, D. (2018). *Climate Change Adaptation in Eastern Europe: Managing Risks and Building Resilience to Climate Change*. . Springer International Publishing.
10. Lóczy, D., Stankoviansky, M., Kotarba, A. (Eds.). (2012). *Recent Landform Evolution: The Carpatho-Balkan-Dinaric Region*. Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2448-8_10.
11. Madu, C. N. (2017). *Handbook Of Disaster Risk Reduction & Management: Climate Change And Natural Disasters*. World Scientific Publishing Company.
12. Mezösi, G. (2022). *Natural Hazards and the Mitigation of Their Impact*. Springer International Publishing.

13. Montz, B. E., Tobin, G. A., Hagelman, R. R. (2017). *Natural Hazards: Explanation and Integration*. Guilford Publications.
14. Palacios, D., Hughes, P. D., Jomelli, V., Tanarro, L. M. (Eds.) (2024). *European Glacial Landscapes*. Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-99712-6.00026-X>.

Додаткова література

1. Гродзинський, М. Д. (2005). *Пізнання ландшафту: місце і простір. У 2-х т.: Vol. Т.2*. Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет.”
2. Гродзинський, М. Д. (2023). *Еволюція ландшафтів України: ландшафтознавчо-географічний вимір проблеми: монографія*. ВПЦ “Київський університет.”
3. Денисик, Г. І., & Ситник, О. І. (2012). *Міжзональний екотон “лісостеп-стен” Правобережної України*. ПП ТД “Едельвейс.”
4. Денисик, Г. І., Кисельов, Ю. О., Сонько, С. П., Шлапак, В. П., & Максименко, Н. В. (2023). Екотони в ландшафтній організації суходолу. *Ландшафтознавство*, 2(2), 102–111.
5. Денисик, Г. І., Ситник, О. І., Чиж, О. П., Безлатня, Л. О., Денисик, Б. Г., & Война, І. М. (2020). *Міжзональні геоекотони України: монографія* (Г. І. Денисик & О. І. Ситник, Eds.). ТОВ “Твори.”
6. Дідух, Я. П., & Шеляг-Сосонко, Ю. Р. (2003). Геоботанічне районування України та суміжних територій. *Український Ботанічний Журнал*, 60(1), 6–17.
7. Киналь, О., & Крогулець, Е. (2009). *Гідрокліматичні особливості зволоження території*. ПП Мошинський В. С.
8. Кирилюк, М. (2001). *Водний баланс і якісний стан водних ресурсів Українських Карпат*. Рута.
9. Круглов, І. (2008). Делімітація, метризація та метризація морфогенних екорегіонів Українських Карпат. *УГЖ*, 3, 59–68.
10. Ліпінський, В. М., Дячук, В. А., & Бабіченко, В. М. (Ред.). (2003). *Клімат України*. В-во Раєвського.
11. Маринич, О. М., Пархоменко, Г. О., Петренко, О. М., & Шищенко, П. Г. (2003). Удосконалена схема фізико-географічного районування України. *Укр. Геогр. Журн.*, 1, 16–20.
12. Палієнко, В. П., Барщевський, М. Є., Бортник, С. Ю., Палієнко, Е. Т., Вахрушев Б. О., & Кравчук, Я. С. (2013). Геоморфологічне районування. In В. П. Палієнко (Ed.), *Морфоструктурно-неотектонічний аналіз території України: концептуальні засади, методи, реалізація* (pp. 166–174). Наукова думка.
13. Рибін, М. М. (1973). *Фізико-географічні регіони Карпат*. Чернівецький державний університет.
14. Семенова І.Г. (2023). *Супутниковий моніторинг в метеорології та агрометеорології*. ОДЕКУ
15. Холявчук, Д. (2023). Мінливість біокліматичних поясів Карпат: нуклеарна конфігурація ландшафтів у динаміці. *Ландшафтознавство*, 4(2), 33–44. <https://doi.org/10.31652/2786-5665-2023-4-33-44>.
16. Холявчук, Д. І. (2019). *Регіональна кліматологія: навчальний посібник*. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

17. Bartlett, D., & Singh, R. (Eds.). (2018). Exploring natural hazards: a case study approach. CRC Press.
18. Cebulska, M., Kholiavchuk, D. (2022). Variability of meteorological droughts in the Polish and the Ukrainian Carpathians, 1984–2015. *Meteorol Atmos Phys* 134, 17. <https://doi.org/10.1007/s00703-021-00853-7>
19. Cherenkova, E. A., Semenova, I. G., Kononova, N. K., & Titkova, T. B. (2015). Droughts and dynamics of synoptic processes in the south of the East European Plain at the beginning of the twenty-first century. *Arid Ecosystems*, 5(2), 45–56. <https://doi.org/10.1134/S2079096115020055>.
20. Cheval, S., Birsan, M.-V., & Dumitrescu, A. (2014). Climate variability in the Carpathian Mountains Region over 1961-2010. *Global and Planetary Change*, 118, 85–96. <https://doi.org/10.1016/j.gloplacha.2014.04.005>.
21. Decaulne A., Răchită I., Kholiavchuk D., Pop O., Horia Holobâcă I., Ridush O., Ridush B., Horváth C. (2023). Patterns of snow avalanche activity during the last century in Chornohora Range (Eastern Carpathians, Ukraine): tree-ring reconstruction coupled with synoptic conditions analysis. *Catena*, 233. <https://doi.org/10.1016/j.catena.2023.107523>
22. Gavrilă, I.G., Kholiavchuk, D., Holobâcă, I.H. et al. (2022). Tree-ring records of snow-avalanche activity in the Rodna Mountains (Eastern Carpathians, Romania). *Nat Hazards* (2022). <https://doi.org/10.1007/s11069-022-05458-w>
23. James, G., Witten, D., Hastie, T., Tibshirani, R. (2021). *An Introduction to Statistical Learning with Applications in R*. 2nd Edition. Springer
24. Kholiavchuk, D., Cebulska, M. (2016). Variability of the highest monthly precipitation in the area of Ukrainian and Polish Carpathian Mountains in the years 1984–2013. *Future of the Carpathians: Smart, Sustainable, Inclusive. Conference abstracts. Forum Carpaticum 2016, September 28 – 30, 2016, Bucharest, Romania*. 99–100
25. Kynal, O., Kholiavchuk, D. (2016). Climate variability in the mountain river valleys of the Ukrainian Carpathians. *Quaternary International*, 415. <http://dx.doi.org/10.1016/j.quaint.2015>

Інформаційні ресурси

Міжнародні організації та бази даних:

- UNDRR - UN Office for Disaster Risk Reduction: <https://www.undrr.org/>
- EM-DAT International Disaster Database: <https://www.emdat.be/>
- Global Risk Data Platform: <https://www.preventionweb.net/>
- European Environment Agency: <https://www.eea.europa.eu/>
- Copernicus Emergency Management Service: <https://emergency.copernicus.eu/>

Програмне забезпечення та дані:

- QGIS - програма для ГІС-аналізу: <https://qgis.org/>
- Google Earth Engine: <https://earthengine.google.com/>
- Landsat Data: <https://landsat.gsfc.nasa.gov/>
- Sentinel Data: <https://sentinel.esa.int/>

- Global Earthquake Database: <https://earthquake.usgs.gov/>

Покликання на робочу програму навчальної дисципліни